

พระภิกษุสงฆ์รูปหนึ่ง พระอุปัชฌาย์ท่านหนึ่ง
พระภิกษุสงฆ์รูปหนึ่ง พระอุปัชฌาย์ท่านหนึ่ง
พระภิกษุสงฆ์รูปหนึ่ง พระอุปัชฌาย์ท่านหนึ่ง

การะมขากษัตริย์

294.309
ด15พ
2548

พระพุทธศาสนา

ในประวัติศาสตร์

รศ.คณัย ไชยโยธา

สารบัญ

คอน ๑ บทนำ

๑. ความนำ	๒
๒. พระพุทธศาสนากับพระมหากษัตริย์ในอินเดียโบราณ	๔
๑. พระเจ้าพิมพิสาร	๖
๑.๑ ความสัมพันธ์ก่อนกาลตรัสรู้	๖
๑.๒ ความสัมพันธ์หลังกาลตรัสรู้	๗
๑.๓ คุณธรรมที่ควรยึดเป็นแบบอย่าง	๑๐
๒. พระเจ้าปเสนทิโกศล	๑๒
๒.๑ ทรงพบพระพุทธเจ้าครั้งแรก	๑๓
๒.๒ ทรงคุ้มครองและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา	๑๔
๒.๓ ทรงถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสงฆ์เป็นประจำ	๑๕
๒.๔ ทรงถวายอสนีทาน	๑๖
๒.๕ ทรงเป็นพระญาติกับพระพุทธเจ้า	๑๗
๒.๖ ทรงพบพระพุทธเจ้าครั้งสุดท้าย	๑๘
๒.๗ ทรงมีคุณธรรมที่ควรยึดเป็นแบบอย่าง	๑๙
๓. พระเจ้าอชาตศัตรู	๒๑
๓.๑ พระประวัติตอนต้น	๒๑
๓.๒ ทรงเลื่อมใสในอิทธิปาฏิหาริย์ของพระภิกษุเทวทัต	๒๑
๓.๓ ทรงหลงเชื่อคำยุยงของพระภิกษุเทวทัต	๒๑
๓.๔ ทรงสารภาพความผิดที่ทรงกระทำเฉพาะพระพักตร์พระพุทธเจ้า	๒๓
๓.๕ ทรงทำสงคราม	๒๓
๑. สงครามระหว่างรัฐมคธกับรัฐโกศล	๒๓
๒. สงครามระหว่างรัฐมคธกับสาธารณรัฐวัชชี	๒๕
๓.๖ ศาสนาของพระเจ้าอชาตศัตรู	๒๘
๓.๗ เวรานุเวรเหมือนรอยไคร่รอยเกวียนตามมาสนอง	๒๘
๓.๘ คุณธรรมที่ควรยึดเป็นแบบอย่าง	๒๙

๔.	พระเจ้าสุทโธทนะ	๒๙
๔.๑	พระราชประวัติ	๒๙
๔.๒	วิธีการทรงเลี้ยงคูเจ้าชายสิทธัตถะ	๓๐
๔.๓	ทรงให้อารามนาพระพุทธรูปเจ้านิเวศกรุงกบิลพัสดุ์	๓๐
๔.๔	ผลที่ได้รับจากการฟังพระธรรมเทศนา	๓๑
๕.	พระเจ้ามทานาม	๓๒
๕.๑	พระราชประวัติ	๓๒
๕.๒	พระเจ้ามทานามทรงปรึกษากับอนุรุทธกุมาร	๓๒
๕.๓	พระเจ้ามทานามทรงอุปถัมภ์พระภิกษุสงฆ์	๓๓
๕.๔	พระเจ้ามทานามทรงแก้ไขปัญหาระหว่างรัฐโกศลกับสาธารณรัฐศากยะ	๓๓
๕.๕	คุณธรรมที่ควรยึดเป็นแบบอย่าง	๓๔
	พระเจ้าอุเทน	๓๔
	พระเจ้ามธุราช อวันตีบุตร	๓๕
	พระเจ้าโกวัพยะ	๓๖
๖.	พระเจ้าอโศกมหาราช	๓๗
๖.๑	พระราชประวัติ	๓๗
๖.๒	พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับงานเผยแผ่พระธรรม	๓๘
	๑. ทรงเป็นผู้มั่นคงในพระรัตนตรัยและเป็นอุบาสกที่ดี	๓๙
	๒. ทรงเป็นผู้มีความรับผิดชอบอย่างยิ่ง	๓๙
	๓. ทรงเป็นมหาราชในอุดมคติ	๓๙
	๓.๑ การปกครองโดยธรรมาธิปไตย	๓๙
	๓.๒ การประพาสเพื่อธรรม	๔๐
	๓.๓ การปฏิบัติสังคมาธิปไตย	๔๑
	๓.๔ การให้ปฏิบัติธรรมแทนพิธีรีตอง	๔๒
	๓.๕ การอบรมประชาชนให้รู้จักคุณค่าของธรรมทาน	๔๒
	๓.๖ การบริหารราชอาณาจักร	๔๒
	๑) การส่งเสริมประชาชน	๔๓
	๒) การทรงแต่งตั้งข้าหลวงแทนพระองค์ส่งเสริมปฏิบัติธรรม	๔๔
	๓) การทรงกำชับข้าหลวงปกครองหัวเมือง	๔๕
	๔) การใช้นโยบายอหิงสาธรรมและการอภัยโทษ	๔๖
	๕) การใช้นโยบายปกครอง	๔๖

๔.	การทำสังคายนาพระธรรมวินัย	๔๗
๔.๑	สาเหตุ	๔๘
๔.๒	เวลาที่กระทำ	๔๘
๔.๓	พระสงฆ์ผู้กระทำ	๔๘
๔.๔	วิธีดำเนินการ	๔๘
๗.	พระเจ้ากนิชกมหาราช	๕๐
๗.๑	พระเจ้ากนิชกมหาราชกับพระพุทธศาสนา	๕๑
๗.๒	การเผยแพร่พระพุทธศาสนา	๕๑
๗.๓	ความแตกต่างระหว่างพระเจ้าอโศกมหาราชกับพระเจ้ากนิชกมหาราช	๕๓
๗.๔	ลักษณะที่เหมือนกันของพระมหากษัตริย์ทั้งสอง	๕๓
๗.๕	ลักษณะที่แตกต่างกันของพระมหากษัตริย์ทั้งสอง	๕๔

**ตอน ๒ การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ลังกาทวีป
และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**

๑.	พระพุทธศาสนาเข้าสู่ศรีลังกา	๕๖
๒.	พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศพม่า	๖๑
๓.	พระพุทธศาสนาเข้าสู่กัมพูชา	๖๓
๔.	พระพุทธศาสนาเข้าสู่อินโดนีเซีย	๖๖
๕.	พระพุทธศาสนาเข้าสู่มาเลเซีย	๖๘
๖.	พระพุทธศาสนาเข้าสู่สิงคโปร์	๖๙
๗.	พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศลาว	๗๐
๘.	พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเวียดนาม	๗๑
๙.	พระพุทธศาสนาเข้าสู่ดินแดนไทย	๗๔
๑๐.	ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติไทย	๗๘

ตอน ๓ พระพุทธศาสนากับสถาบันการเมืองและการปกครอง

๑.	บทนิยามศาสนา	๘๑
๒.	ประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา	๘๕
๒.๑	บทนิยามประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา	๘๕
๒.๒	หลักประชาธิปไตยโดยทั่วไปในพระพุทธศาสนา	๘๖
๒.๓	หลักประชาธิปไตยที่พระพุทธเจ้าทรงมอบแก่สงฆ์	๘๗

๒.๔	ลักษณะอื่นๆ ที่แสดงความเป็นประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา	๘๘
๒.๕	เหตุผลที่พระพุทธศาสนาได้ขยายตัวแพร่หลายและรวดเร็ว	๘๙
๓.	หลักธรรมสำหรับพัฒนาการเมืองและการปกครอง	๙๒
๓.๑	อธิปไตย ๓	๙๒
๓.๒	พละ ๔	๙๒
๓.๓	พละ ๕	๙๕
๓.๔	สังคหัตถุ ๔	๙๕
๓.๕	อคติธรรม ๔	๙๖
๓.๖	พรหมวิหารธรรม ๔	๙๗
๓.๗	หลักการปกครองตามแบบกฎทนต์สูตร	๙๗
๓.๘	หลักคุณธรรมสำหรับสมาชิกวุฒิสภา	๙๘
๓.๙	สัปปริสธรรม ๗	๙๙
๓.๑๐	หลักการปกครองตามแบบธัมมิกสูตร	๑๐๑
๓.๑๑	หลักธรรมสำหรับข้าราชการ	๑๐๑
๓.๑๒	อปรีหานิยธรรม ๗	๑๐๓
๓.๑๓	หลักโลกธรรม ๔	๑๐๖
๓.๑๔	หลักทศพิธราชธรรม	๑๐๗
๓.๑๕	ราชสังคหัตถุหรือพระราชจรรยาอนุวัตร	๑๐๙
๓.๑๖	จักรวรรดิวัตร ๑๒	๑๑๐
๓.๑๗	หลักธรรม ๑๐ ประการสำหรับพญามหาจักรพรรดิราช	๑๑๑

ตอน ๔ พระมหากษัตริย์ไทยกับพระพุทธศาสนา

๑.	พระมหากษัตริย์กับพระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านนา	๑๑๔
๑.๑	พญามังรายมหาราช	๑๑๕
๑.๒	พระเจ้าผายู	๑๑๖
๑.๓	พระเจ้ากือนา	๑๑๖
๑.๔	พระเจ้าติโลกราช	๑๑๖
๒.	พระมหากษัตริย์กับพระพุทธศาสนาในอาณาจักรสุโขทัย	๑๑๘
๒.๑	คติความเชื่อดั้งเดิมของคนไทย	๑๑๘
๒.๒	การพระศาสนาในรัชกาลที่สำคัญ	๑๒๐
๑.	พ่อขุนรามคำแหงมหาราช	๑๒๐
๒.	พระมหากษัตริย์ราชที่ ๑ : ลีไท	๑๒๓

๒.๓ ไตรภูมิพระร่วง	๑๓๐
๒.๔ สุภษิตพระร่วง	๑๓๑
๒.๕ คำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์	๑๓๒
๒.๖ ประเพณี	๑๓๓
๓. พระมหากษัตริย์กับพระพุทธศาสนาในอาณาจักรอยุธยา	๑๓๕
๓.๑ เทวราชากับธรรมราชา	๑๓๖
๓.๒ บทบาทของพระสงฆ์	๑๓๗
๓.๓ การพระศาสนาในรัชกาลที่สำคัญ	๑๔๑
๑. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ : อยู่ทอง	๑๔๑
๒. สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ : ขุนหลวงพะงั่ว	๑๔๒
๓. สมเด็จพระนครินทราชาธิราช	๑๔๒
๔. สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒	๑๔๒
๕. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ	๑๔๓
๖. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒	๑๔๗
๗. สมเด็จพระเอกาทศรถ	๑๔๙
๘. สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม	๑๔๙
๙. สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง	๑๕๑
๑๐. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช	๑๕๒
๑๑. สมเด็จพระเจ้าบรมโกษฐ์	๑๕๔
๔. พระมหากษัตริย์กับพระพุทธศาสนาในอาณาจักรธนบุรี	๑๕๕
๔.๑ ความนำ	๑๕๕
๔.๒ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	๑๕๖
๑. พระราชกรณียกิจที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา	๑๕๘
๑.๑ การสถาปนาสังฆมณฑล	๑๕๘
๑.๒ การรวบรวมและสังคายนาพระไตรปิฎก	๑๕๙
๑.๓ การสร้างและปฏิสังขรณ์วัดที่สำคัญ	๑๕๙
๑.๔ การศึกษา	๑๖๑
๑.๕ วรรณกรรม	๑๖๑
๑.๖ จิตรกรรม	๑๖๒
๕. พระมหากษัตริย์กับพระพุทธศาสนาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์	๑๖๓
๕.๑ ความนำ	๑๖๓

๕.๒	พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช.....	๑๖๓
๑.	พระราชกรณียกิจที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา	
	ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช	๑๖๕
๑.๑	การสร้าง บูรณะ และปฏิสังขรณ์วัด.....	๑๖๕
๑.๒	ทรงให้รวบรวมและทำสังคายนาพระไตรปิฎก.....	๑๖๗
๑.๓	ทรงศึกษาและปฏิบัติธรรม	๑๖๘
๑.๔	พระราชปณิธานเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	๑๖๘
๑.๕	การปกครองคณะสงฆ์	๑๖๙
๑.๖	การกวาดขันวินัยของพระสงฆ์และศีลธรรมของประชาชน	๑๗๐
๕.๓	พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	๑๗๕
๑.	พระราชกรณียกิจที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา	๑๗๖
๑.๑	การสร้าง บูรณะ และปฏิสังขรณ์วัด.....	๑๗๖
๑.๒	การสร้างพระไตรปิฎก	๑๗๗
๑.๓	ประเพณีงานวิสาขบูชา.....	๑๗๗
๑.๔	พระราชพิธีอาพาธวินาศ	๑๗๘
๑.๕	การสังคายนาบทสวดมนต์	๑๗๘
๑.๖	การปรับปรุงการสอบพระปริยัติธรรมใหม่.....	๑๗๘
๑.๗	การปกครองคณะสงฆ์	๑๗๙
๑.๘	การส่งสมณทูตไปลังกา	๑๘๐
๕.๔	พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	๑๘๑
๑.	พระราชกรณียกิจที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา	๑๘๓
๑.๑	การสร้างพระไตรปิฎก	๑๘๓
๑.๒	การศึกษาพระปริยัติธรรม	๑๘๓
๑.๓	การสร้าง บูรณะ และปฏิสังขรณ์วัด	๑๘๔
๑.๔	ศิลปกรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	๑๘๖
๕.๕	พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๑๘๗
๑.	พระราชประวัติ	๑๘๗
๒.	แนวพระราชดำริ	๑๘๙
๒.๑	ทรงไม่เห็นด้วยกับความเป็นบางประการ	
	ของพระพุทธศาสนาในเมืองไทย	๑๘๙
๒.๒	ทรงต้องการแก้ไขวินัยสงฆ์	๑๙๐
๒.๓	ทรงศึกษาค้นคว้าคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา	๑๙๐

๓. วิธีการทำงาน	๑๙๑
๓.๑ ผลดีของการผนวชก่อนโยบายการปกครองประเทศ ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๑๙๒
๓.๒ ผลดีของการผนวชต่อต้านอื่นๆ	๑๙๓
๔. พระราชกรณียกิจที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา	๑๙๕
๕.๖ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๑๙๘
๑. พระราชประวัติ	๑๙๘
๒. พระราชกรณียกิจที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา	๑๙๙
๒.๑ การสร้าง บูรณะ และปฏิสังขรณ์วัด	๑๙๙
๒.๒ การชำระพระไตรปิฎก	๒๐๐
๒.๓ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑	๒๐๑
๒.๔ การทำนุบำรุงการศึกษาพระปริยัติธรรม	๒๐๒
๒.๕ การอุปถัมภ์ศาสนาอื่น	๒๐๒
๒.๖ ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ	๒๐๓
๕.๗ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	๒๐๔
๑. พระราชประวัติ	๒๐๔
๒. พระราชกรณียกิจที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา	๒๐๖
๕.๘ รัชกาลที่ ๗ รัชกาลที่ ๘ และรัชกาลที่ ๙	๒๐๗
๑. รัชกาลที่ ๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ๒๔๖๘ - ๒๔๗๗	๒๐๗
๒. รัชกาลที่ ๘ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ๒๔๗๗ - ๒๔๘๙	๒๐๙
๓. รัชกาลที่ ๙ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช	๒๑๒
บรรณานุกรม	๒๑๕